Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001115

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 03-04-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Базиленко Катерина Павлівна

2. Kateryna Bazylenko

Кваліфікація: 053

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: психологія

Дата захисту: 24-05-2025

Спеціальність за освітою: психологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8236

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15, 15.41, 15.41.25, 15.01

Тема дисертації:

1. Психологічні складові соціальної акомодації вимушених переселенців.

2. Psychological components of social accommodation of forced migrants.

Реферат/анотація:

1. Дисертацію присвячено дослідженню психологічних складових соціальної акомодації вимушених переселенців. Проведено теоретико-методологічний аналіз проблеми соціальної акомодації, яка розглядається як сучасне розуміння процесу адаптації та інтеграції особистості вимушених переселенців. Констатовано, що в сучасній науковій спільноті спостерігається ситуація, коли традиційна термінологія не повністю відповідає потребам дослідження актуальних питань. Підкреслено, що термін "адаптація" не відображає всіх аспектів життя українських вимушених переселенців та їхнього пристосування до нових умов. Натомість поняття "соціальна акомодація" є більш точним і охоплює ширший спектр явищ, дозволяючи людям співіснувати з представниками інших етнокультур, вивчати їхні традиції та моральні цінності, зберігаючи при цьому власну ідентичність. Соціальна акомодація розглядається як процес і результат, що передбачає узгодження поведінки людини з умовами середовища, з урахуванням її попереднього досвіду. Цей процес супроводжується вдосконаленням набутих навичок і створенням гармонії з зовнішнім середовищем. На сучасному етапі психологічна наука акцентує увагу на дослідженні різних аспектів

акомодації особистості до складних і невизначених життєвих умов, що є однією з ключових тем досліджень. Водночас акомодація в контексті вимушеного переселення залишається маловивченою і потребує подальших наукових розробок. Показано, що на відміну від добровільної міграції, яка зазвичай покращує соціальний статус особи, вимушене переселення супроводжується значним його зниженням, втратою майна та попередніх джерел доходу. Вимушене переселення характеризується відсутністю позитивної мотивації до переміщення та зміною життєвих умов, за яких нормальна життєдіяльність стає неможливою, а безпека перебуває під загрозою без видимих перспектив стабілізації ситуації. Виділено й досліджено когнітивний компонент у структурі соціальної акомодації вимушених переселенців. Цей компонент включає процеси усвідомлення та інтеграції характеристик соціального середовища, які сприяють адаптації. Основним елементом когнітивного компонента є здатність вимушених переселенців оцінювати власні ресурси в нових умовах проживання та формувати ключові риси свого Я-образу. До таких характеристик належать здатність приймати себе, толерантне ставлення до інших, емоційна врівноваженість, інтернальність, прагнення до лідерства, а також як позитивні, так і негативні прояви цих рис. Підкреслено, що внутрішньоособистісна адаптивність є важливим чинником у процесі психологічної підтримки та корекції стану вимушених переселенців. Цей аспект виявляється у 40% респондентів, які демонструють адаптованість, і 60%, які її не досягли. Через відмінності між адаптацією та акомодацією, здатність до внутрішньої адаптації у неадаптованих переселенців виступає одночасно як ресурс і як перешкода на шляху до успішної соціальної акомодації. Це пов пов'язано з тим, що соціальна акомодація передбачає не лише пристосування, але й активну участь у житті місцевих громад із врахуванням власного культурного досвіду та традицій. Попри підтримку з боку держави й суспільства, переселенці зазначають, що їхній рівень адаптації залишається недостатнім. Основними проблемами вони називають соціальну ізоляцію, обмеженість контактів із людьми, здатними їх зрозуміти та підтримати, труднощі мовного та діалектного характеру, а також відсутність психологічного відчуття безпеки. Виділено й досліджено індивідуально-особистісний компонент у структурі соціальної акомодації вимушених переселенців. З'ясовано, що представники груп із низьким рівнем психологічної стійкості мають схильність уникати активного вирішення проблем, перекладати відповідальність на зовнішні чинники та відчувати страх перед взаємодією з новими громадами. Індивідуальні пріоритети, спрямовані на самореалізацію через конкретні дії, характеризуються орієнтацією на такі цінності, як "доброта-безпека-гедонізм". Це свідчить про соціальну пасивність респондентів, їхню тенденцію уникати відповідальних рішень і небажання активно взаємодіяти із зовнішнім середовищем у стресових або невизначених умовах. Недостатня схильність до традиційних моделей поведінки, які могли б сприяти запобіганню конфліктам або їх ефективному розв’язанню, а також забезпечувати безпеку та пристосування до нових соціальних умов, є характерною для обох груп переселенців. Також виявлено слабкість у здатності критично переосмислювати власні погляди під впливом об’єктивних обставин. Серед переселенців із низьким рівнем психологічної стійкості спостерігаються такі риси, як емоційна нестабільність,імпульсивність і низька стійкість до фрустрації. Для цієї групи характерна занижена самооцінка, підвищена тривожність, схильність до частих змін настрою, вразливість та невпевненість у собі, що ускладнює правильне розуміння мотивів оточуючих. У міжособистісних відносинах такі переселенці зазнають труднощів із налагодженням нових контактів, часто відчувають незручність .

2. A theoretical and methodological analysis of the problem of social accommodation, which is considered as a modern understanding of the process of adaptation and integration of the personality of internally displaced persons, has been conducted. It has been stated that in the modern scientific community there is a situation when traditional terminology does not fully meet the needs of researching current issues. It is emphasized that the term "adaptation" does not reflect all aspects of the life of Ukrainian internally displaced persons and their adaptation to new conditions. Instead, the concept of "social accommodation" is more accurate and covers a wider range of phenomena, allowing people to coexist with representatives of other ethnocultures, study their traditions and moral values, while preserving their own identity. Social accommodation is considered as a process and result, which involves the coordination of human behavior with environmental conditions, taking into account his previous experience. This process is accompanied by the improvement of acquired skills and the creation of

harmony with the external environment. At the present stage, psychological science focuses on the study of various aspects of the individual's accommodation to complex and uncertain living conditions, which is one of the key research topics. At the same time, accommodation in the context of forced resettlement remains poorly studied and requires further scientific development. It is shown that, unlike voluntary migration, which usually improves the social status of a person, forced resettlement is accompanied by a significant decrease in it, loss of property and previous sources of income Forced displacement is characterized by the lack of positive motivation to move and a change in living conditions, under which normal life becomes impossible, and security is under threat without visible prospects for stabilizing thesituation. The cognitive component in the structure of social accommodation of forced migrants is identified and investigated. This component includes theprocesses of awareness and integration of the characteristics of the social environment that contribute to adaptation. The main element of the cognitive component is the ability of forced migrants to assess their own resources in new living conditions and to form key features of their self-image. Such characteristics include the ability to accept themselves, a tolerant attitude towards others, emotional balance, internality, the desire for leadership, as well as both positive and negative manifestations of these features. It is emphasized that intrapersonal adaptability is an important factor in the process of psychological support and correction of the state of forced migrants. This aspect is found in 40% of respondents who demonstrate adaptation and 60% who have not achieved it. Due to the differences between adaptation and accommodation, the ability to internal adaptation in maladapted migrants acts both as a resource and as an obstacle to successful social accommodation. This is due to the fact that social accommodation involves not only adaptation, but also active participation in the life of local communities, taking intoaccount one's own cultural experience and traditions. Despite support from the state and society, the displaced persons note that their level of adaptation remains insufficient. The main problems they name are social isolation, limited contacts with people who are able to understand and support them, language and dialect difficulties, and the lack of a psychological sense of security. The individual-personal component in the structure of social accommodation of internally displaced persons has been identified and investigated. It has been found that representatives of groups with a low level of psychological resilience tend to avoid active problem solving, shift responsibility to external factors, and feel fear of interacting with new communities. Individual priorities aimed at self-realization through specific actions are characterized by an orientation towards values such as "kindness-security-hedonism". This indicates the respondents' social passivity, their tendency to avoid responsible decisions, and their reluctance to actively interact with the external environment in stressful or uncertain conditions. Insufficient inclination to traditional patterns of behavior that could contribute to the prevention of conflicts or their effective resolution, as well as to ensure safety and adaptation to new social conditions, is characteristic of both groups of migrants. Weakness in the ability to critically rethink one’s own views under the influence of objective circumstances was also revealed. Among migrants with a low level of psychological resilience, such traits as emotional instability, impulsivity and low resistance to frustration are observed.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Базиленко К.П. Феномен соціальної акомодації як предмет наукового аналізу. Психологія та соціальна робота. 2022. Вип. 1-2. С.55-56.

- Базиленко К.П, Кононенко О.І., Кононенко А.О., Прокоф'єва О. О., Медянова О.В. Соціальна акомодація та життєстійкість як ресурси виживання в умовах війни. Наукові інновації та передові технології. 2023. №11(25). С.577-688.
- Базиленко К.П. Особливості соціальної акомодації вимушених переселенців. Психологія та соціальна робота. 2024. Вип. 2. С. 39-51.
- Bazylenko K. The relationship between addiction and emotional intelligence in the Ukrainian socio- cultural context: challenges of emigration / M. Zhylin, V. Mendelo, U. Varnava, A. Savinok, K. Bazylenko // Salud, Ciencia y Tecnología – Serie de Conferencias. – 2024. – Vol. 3. – Article 756.

Наукова (науково-технічна) продукція: аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0123U101274

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кононенко Оксана Іванівна

2. Oksana Kononenko

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8676-7410

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Завацька Наталія Євгенівна

2. Natalia Zavatskaya

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Код за ЄДРПОУ: 02070714

Місцезнаходження: вул. Іоанна Павла II, буд. 17, Київ, 01042, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чиханцова Олена Анатоліївна
2. Olena Chykhantsova

Кваліфікація: д. психол. н., доцент, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141213

Місцезнаходження: вул. Паньківська, буд. 2, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Курова Анастасія Володимирівна
2. Anastasiia Kurova

Кваліфікація: д. психол. н., доцент, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6595-492X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чачко Світлана Леонідівна

2. Svitlana Chachko

Кваліфікація: к. психол. н., доцент, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Кіреєва Зоя Олександрівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Кіреєва Зоя Олександрівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Лукашук Світлана Борисівна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна